

ritas ipsa, et ipsa Misericordia est, in misericordia et veritate versantur.

12. Quam vero congrue suis quæque gradibus, sibi que competentibus disposuit Deus! Summam rerum **SGI** tenet ipse qui summus est, ipse supra quem nihil est, ultra quem nihil. Porro angelos suos non in summo quidem posuit, sed in tuto: quippe ei qui in summo stat, vicinius adhærentes, ac proinde confirmatos virtute ex alto. Nam homines quidem nec in summo, nec in tuto sunt, sed in cauto. Denique et in solido sunt, id est in terra, habentes locum imum, sed non infimum, unde et possibile et necesse sit ut sibi caveant. Dæmones autem in pendulo hujus aeris vagi [alias, vani] ventosique vagantur. Indigni siquidem cælos conscendere, ad terram tamen descendere dedignantur. Et hodie quidem ista sufficiant. Atque utinam ejusdem ipsius munere sufficientes ei gratias referre valeamus, ex quo et sufficientia nostra est. Non enim sufficientes sumus, vel cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis (II Cor. III, 5), nisi ipse dederit nobis qui dat omnibus affluenter, et est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XII.

De versu undecimo. « Quoniam angelis suis mandavit de te, » etc., et de versu duodecimo, « In manibus portabunt te, » etc.

1. Si meministis, hesterno sermone vias dæmonum præsumptionem diximus et obstinationem, nec tacuimus quare id diceremus. Possumus tamen, si necessarium judicatis, vias eorum via adhuc alia investigare. Nam, etsi omnimodis eas occultare laborant, multipliciter eos prodit Spiritus sanctus, multipliciter in Scripturis sanctis declarat semitas iniquorum. Legimus siquidem de eis omnibus, quoniam in circuitu impij ambulant (Psal. XI, 9). Legimus de eorum principe, quoniam circuit querens quem devoret (I Petr. V, 8). Quod et ipse fateri cogitur in præsentia majestatis, cum inter filios Dei astans et unde veniat requisitus: *Circuivi, ait, terram, et perambulavi eam* (Job I, 7). Dicamus itaque vias ejus, circuitionem et circumventionem: ista enim ad nos, illa utitur in se ipso. Semper ille extollitur, sed dejicitur semper: superbia ejus ascendit semper, semper humiliatur. Numquid non circuitus iste? Qui enim in circuitu ambulat, proficiscitur quidem, sed proficit nihil. Væ homini qui sequitur hunc circuitum, qui nunquam a propria voluntate recedit. Si conaris avellere, paululum sequi videbitur, sed in dolo. Circuitus est, aliunde reditum parat, non ab ea penitus abducetur. Satagit undique, undique fugitat, hæret tamen semper propriæ voluntati.

2. Verumtamen, si mala est circuitio propria, longe quidem pejor circumventio aliena. Ea siquidem vel maxime diabolus facit. Sed quomodo, fratres, ut miserum hominem circumveniat, superbissimus ille descendit? Vide circuitum impij etiam in hoc ipso. Oculi ejus omne sublime vident: attamen ima quoque ipsa curiose vestigat, sed ut magis

ascendat, ut vehementius intumescat, et, dum conculcaverit humilem, sibi videatur esse sublimior, sicut scriptum est, *Dum superbit impius, incenditur pauper* (Psal. Ix, 2). Quam perverse ascendentes et descendentes angelos bonos angelus malus emulatur! Ascendit studio vanitatis, descendit livore malignitatis. Cujus mendax ascensio, ejus crudelis descensio est: expers ille, ut heri diximus, misericordiæ et veritatis. Cæterum si descendunt maligni ut circumveniant, gratias ei cujus mandato descendunt et benigni angeli, ut subveniant nobis, ut custodiant nos in omnibus viis nostris. Neque hoc solum, sed: *In manibus, inquit portabunt te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum.*

3. Quanta nobis, fratres, in hujus Scripture verbis et eruditio, et admonitio, et consolatio exhibetur! Quis in omnibus psalmis tam magnifice pusillanimes consolatur, negligentes admonet, erudit ignorantes? Unde id quoque fidelibus suis providentia voluit divina præstare, ut in ore ipsorum versiculi psalmi hujus hoc maxime quadragesimali tempore versarentur. Nec aliunde quam ex ipsius usurpatione diaboli **SG2** sumpta videtur occasio, ut in hoc quoque nequissimus ille servus filii serviat vel invitus. Quid enim tam molestum ei, quid nobis esse poterat tam jucundum, quam ut etiam malum ejus nobis cooperaretur in bonum? *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Confiteantur Domino misericordiæ ejus, et mirabilia ejus filiis hominum. Confiteantur et dicant inter gentes, quoniam magnificavit Dominus facere cum eis. Domine, quid est homo quia innotuisti ei? aut quid apponis erga eum cor tuum? Apponis cor erga eum, geris pro eo sollicitudinem, curam illius habens. Denique ei mittis Unigenitum tuum, immittis Spiritum tuum, promittis etiam vultum tuum. Et ne quid in cælestibus vacet ab opera sollicitudinis nostræ, beatos illos spiritus propter nos mittis in ministerium, custodiæ nostræ deputas, nostros jubes fieri pædagogos. Parum est enim quod facis angelos tuos spiritus; facis et angelos parvulorum. Denique angeli eorum semper vident faciem Patris (Matth. XVIII, 10). Illos utique spiritus tam felices, et tuos ad nos, et nostros ad te angelos facis.

4. *Angelis suis mandavit de te.* Mira dignatio, et vere magna dilectio charitatis! Quis enim, quibus, de quo, quid mandavit? Studiose consideremus, fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim mandavit? Cujus sunt angeli? cujus mandatis obtemperant? cujus obediunt voluntati? Nempe: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis;* nec cunctantur, quin etiam in manibus tollant te. Summa ergo majestas mandavit angelis et angelis suis mandavit. Illis utique sublimibus, tam beatissimis, tam proximis sibi coherentibus, tam familiariter adhærentibus, et vere domesticis Dei. Mandavit autem de te. Tu quis es? Domine, quid est homo, quod memor es ejus, aut

filius hominis, quoniam reputas eum? Quasi vero non sit homo putredo, et filius hominis vermis. Sed quid putas mandavit de te? Nunquid scripsit contra te amaritudines? nunquid ut contra folium quod vento rapitur, ostendant potentiam suam, et stipulam siccam persequantur? nunquid ut tollant impium, ne videat gloriam Dei? Mandandum istud est, non mandatum. Non recedas ab adjutorio Altissimi, in protectione Dei cæli commorare, ne de te illud quandoque mandetur. Quem enim protulerit Deus cæli, non de eo illud mandabitur, sed pro eo. Et quod interim non mandatur, pro eo differtur, ut sint omnia propter electos. Denique parantibus ire servis, et continuo superseminata colligere zizania cupientibus, providus paterfamilias: *Sinite, inquit, usque ad messem, ne forte eradicetis simul et triticum* (Matth. XIII, 30, 29). Quomodo igitur tandiu conservabitur interea? Hoc planè, hoc opus præsens, hoc mandatum temporis hujus.

5. Itaque *angelis suis mandavit de te, ut custodiant te.* O triticum inter zizania! o granum inter paleas! o lilium inter spinas! Gratias ei, fratres, gratias ei et pro nobis pariter et pro vobis. Pretiosum depositum nobis commiserat, fructum crucis suæ, pretium sanguinis sui. Non est contentus custodia hac tam parum tuta, tam parum utili, tam fragili, tam insufficienti. Super muros tuos, Jerusalem, constituit custodes. Nempe etiam ipsi qui videntur muri, aut in muro ipso columnæ, his custodibus egent, et maxime.

6. *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Quantam tibi debet hoc verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam! reverentiam pro præsentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. Caute ambula, ut videlicet cui adsunt angeli, sicut eis mandatum est, in omnibus viis tuis. In quovis diversorio, in quovis angulo, angelo tuo reverentiam habe. Tunc audeas illo præsentem, quod vidente me non audeas? An præsentem esse dubitas quem non vides? Quid si audires? quid si tangeres? quid si olfaceres? Vide quia non solo visu rerum præsentia comprobatur. Non omnia **SG3** visui subjacent, nec corporalia quidem: quanto magis spiritualia procul sunt ab omni sensu corporeo, et spiritualiter potius vestiganda? Si finem consulas, ea tibi angelicam probat præsentiam non deesse. Nec dixisse piget, quoniam fides probat; quam nimirum Apostolus argumentum non apparentium esse definit (Hebr. XI, 1). Adsunt igitur, et adsunt tibi, non modo tecum, sed etiam pro te. Adsunt ut protegant, adsunt ut prosint. Quid retribuēs Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? siquidem soli ei honor et gloria. Quare soli? Quia ipse mandavit; et omne datum optimum non nisi ab illo est (Jac. I, 17).

7. Verumtamen etsi ille mandavit; ipsis quoque qui et ei ex tanta charitate obediunt, et nobis subveniunt in tanta necessitate, ingratos esse non licet. Simus ergo devoti, simus grati tantis custodibus: redamemus eos, honoremus eos quantum possumus,

PATROL. CLXXXIII.

quantum debemus. Totus tamen ei reddatur et amor, et honor noster, a quo tam ipsis quam nobis est totum, unde honorare possumus vel amare, unde amari honorarive meremur. Neque enim Apostolus ubi ait: *Soli Deo honor et gloria* (I Tim. I, 17), prophético credendus est obviare sermoni, qui sibi etiam amicos Dei nimis honorificatos esse testatur (Psal. CXXXVIII, 17). Puto autem simile esse illud verbum Apostoli ei quod item ait: *Memini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis.* Siquidem hoc non voluit, ut alia quælibet debita negarentur, præsertim cum idem ipse dicat: *Cui honorem, honorem* (Rom. XIII, 8, 7), et cætera in hunc modum. Ut ergo plenius intelligas quid in utroque senserit, quidve monuerit, vide quemadmodum inter radios solis minora quælibet luminaria non videntur. Nunquid amota modo sidera arbitratur? Nunquid extincta? Minime quidem; sed ampliori claritate quodammodo tecta, interim apparere non posse. Sic ergo dilectio alia quævis debita superans, quasi sola regnare debet in nobis: ut quidquid debetur cæteris, sibi vindicet, et ex dilectione omnia faciamus. Sic divinus prævalere debet honor, et quodammodo præjudicare universis, ut solus ipse non modo præ omnibus, sed in omnibus honoretur. Id ipsum sane putes dictum etiam de amore. Quid enim extra ipsum reliquit cæteris, qui totum cor, totam animam, totam virtutem Domino Deo suo in dilectione donavit? In ipso itaque, fratres, affectuose diligamus angelos ejus, tanquam futuros aliquando cohæredes nostros, interim vero actores et tutores a Patre positos, et præpositos nobis. Nunc enim filii Dei sumus, etsi nondum appareat quid erimus, eo quod adhuc parvuli sub tutoribus et actoribus simus, tanquam nihil interim differentes a servis.

8. Cæterum etsi tam parvuli sumus, et tam magna nobis, nec modo tam magna, sed et tam periculosa via restat; quid tamen sub tantis custodibus timeamus? Nec superari, nec seduci, minus autem seducere possunt, cui custodiunt nos in omnibus viis nostris. Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt. Quid trepidamus? Tantum sequamur eos, adhæreamus eis, et in protectione Dei cæli commoremur. Vide enim quam tibi necessaria sit ista protectio, ista custodia in omnibus viis tuis. *In manibus, inquit, portabunt te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum.* Parum tibi videtur, quod sit lapis offensionis in via? Considera quæ sequuntur: *Super aspidem et basiliscum ambulabis, et conculcabis leonem et draconem.* Quam necessarius pædagogus, imo etiam bajulus, præsertim parvulo inter hæc gradienti! *In manibus, inquit, portabunt te.* In tuis quidem viis custodient te, et deducunt parvulum, qua potest parvulus ambulare. Cæterum non te patientur tentari supra quam sustinere potes, sed in manibus tollent, ut pertranseas offendentium. Quam facile transit, qui illis portatur in manibus! quam suaviter, juxta vulgare proverbium, natat, ejus alter sustinet mentum!

9. Quoties ergo gravissima cernitur urgere tentatio, **861** et tribulatio vehemens imminere, invoca custodem tuum, ductorem tuum, adiutorem tuum opportunitatibus, in tribulatione. Inclama eum, et dic: Domine, salva nos, perimus. Non dormit, neque dormitat, etsi ad tempus quandoque dissimulet, ne forte periculosius ab illius te manibus ipse præcipites, si te eis ignoraveris sustentatum. Spirituales enim sunt manus istæ, et auxilia utique spiritualia, quæ singulis electorum pro cuiusque discriminis modo et objectæ difficultatis, tanquam lapidæ molis quantitate, ab is qui sibi deputati sunt angelis spiritualiter et multipliciter exhibentur. Dico ego tamen aliqua ex his quæ communia magis arbitrator, et paucis qui inter vos sunt inexperta. Turbatur aliquis vehementer, seu corporali quovis incommodo, seu tribulatione aliqua sæculari, seu acedia spiritus et quadam animi defectione languescens? Jam tentari incipit supra quam valeat sustinere, jam impinget et offendet in lapidem, si non fuerit qui subveniat. Quis vero est lapis iste? Ego illum intelligo lapidem offensionis, et petram scandali, in quam si offenderit quis, collidetur: super quem vero ceciderit, conteret eum; lapidem utique angularem, electum, pretiosum, qui est Dominus Christus (*Isai. viii, 14* et *I Petr. ii, 6-8*). In hunc lapidem offendere, est murmurare adversus eum, scandalizari a pusillanimitate spiritus et tempestate. Itaque opus illi est angelica consolatione, angelicis manibus, qui jam defecit, jam propemodum offendit in lapidem. Et vere offendit in lapidem qui murmurat et blasphemat, se ipsum collidens, non eum in quem furibundus impingit.

10. Arbitror sane velut duabus quibusdam manibus ejusmodi homines interdum ab angelis supportari, ut quodammodo non sentientes transeant quod tantopere formidabant, nec parum mirentur postmodum tam super posteriori facilitate, quam super difficultate priori. Vultis scire quas intelligam duas manus? Duplicem utique demonstrationem, dum videlicet hinc quidem tribulationis brevitatis, inde æternitatis retributionis ostenditur, aut magis pingitur vel imprimitur cordi, ut intimo affectu sentiamus quoniam momentaneum hoc et leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Quis vero istas tam bonas per bonos non credat fieri, cum certum sit quod e contrario malæ utique fiant immissiones per angelos malos? Habetote familiares angelos, fratres mei, frequentate eos sedula cogitatione et devota oratione, qui semper vobis adsunt ad custodiam et consolationem.

SERMO XIII.

De versu duodecimo, «In manibus portabunt te,» etc.

1. Possumus hunc versum, qui in manibus est, videlicet, *In manibus portabunt te, etc.*, non modo de presenti consolatione dictum accipere, sed etiam de futura. Nempe custodiunt nos in viis nostris an-

(32) Hinc patet, sermonem hunc habitum fuisse proxime post festum S. Benedicti, de quo id legitur

Ageli sancti, sed via finita (quod et utique vita finita) in manibus tollunt. Nec enim desunt nobis testes fideles. Proxime lectum est vobis de beatissimo patre nostris vere per omnia Benedicto, quod dum intentam oculorum aciem in splendore coruscæ lucis habere videretur, vidit Germani animam Capuani episcopi in sphaera ignea ab angelis in cælum deferri (32). Sed quid hujusmodi testimonia requiramus? Ipsa in Evangelio Veritas de mendico et ulceroso ait, quoniam *portatus est ab angelis in sinum Abraham* (*Luc. xvi, 22*). Neque enim in illa tam nova nobis, tanque incognita regione ambulare ipsi possemus, præsertim cum tactus sit lapis in via. Qui lapis? Qui in lapidibus olim consueverat adorari, qui lapides obtulit Domino, dicens: *Dic ut lapides isti panes fiant* (*Matth. iv, 3*). Porro pes tuus, affectio tua; pes animæ, quam in manibus angeli portant, ne offendas ad lapidem pedem tuum. Quomodo enim non vehementissime turbaretur anima, si sola hinc egrederetur, **865** si illas sine consolatione ingrederetur vias, si inter illos lapides suis pedibus graderetur?

2. Enimvero manifestius audi, quam necesse habeas portari in manibus alienis, nec aliis quam angelicis tamen. *Super aspidem et basiliscum ambulabis, et conculcabis leonem et draconem*. Quid inter hæc faceret pes humanus? quid humanæ affectionis inter tam horribilia [*alias* terribilia] monstra constaret? Nempe nequitia spirituales sunt, et quidem non incongruis appellationibus designata. Siquidem et de his dictum, quod nequaquam vobis excidisse reor: *Cadent a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis*. Quis vero scire potest an divisa sint inter eos operationes malitiæ, ministeria iniquitatis: ut ex diversis officiis, vel [*alias* quin] potius maleficiis, vocabula quoque diversa sortiti, nominentur alius quidem aspis, alius vero basiliscus, alius autem leo, et alius draco, quod videlicet suo quidem invisibili modo varie noceant, quasi alius morsu, alius visu, alius rugitu vel ictu, alius flatu? Legi etiam de quodam genere daemoniorum, quod non ejuciat nisi in oratione et jejuniis: nihil potuerat namque verbum apostolicæ increpationis ad illud (*Matth. xvii, 14-20*). Quomodo non illud aspis erat: illa utique de Psalmo aspis surda, et obturans aures suas, ne vocem audiat incantantis? (*Psal. lvn, 5*). Vis non terreri a tam terrifico monstro? Vis securus post mortem ambulare super aspidem istam? Cave ne interim post eam ambules, cave ne imiteris, et non erit quod paveas in futuro.

3. Enimvero vitium est, cui reor ejusmodi spiritum dominari; et si vultis scire, ipsa est circuitio, a qua vobis hesterno sermone monuimus esse cavendum; ipsa obstinatio est, adversus quam pridie loquebamur. Nec enim piget, quoties datur occasio, ad hac tam gravi peste præmunire vos, ut eam omnimodis fugiatis: quod hæc quidem sit summa apud Gregorium Magnum in lib. ii *Dialogorum*, cap. 35.

quædam religionis subversio, et vere, juxta testimonium Legislatoris, *venenum aspidum insanabile* (*Deut. xxxii, 33*). Dicitur aspis hinc alteram aurem, quam pressius potest, terræ infingere; inde vero alteram caudæ immissione nihilominus obturare, ne audiat. Quid ad hæc incantantis vox, quid sermo faciat predicantis? Orabo pro eo, humiliabo in jejuniis animam meam, baptizabor pro mortuo uber-rimo quodam profluvio lacrymarum, apud quem viderim nihil humanæ incantationis quamlibet sapientiam, nihil quantamcumque admonitionis industriam prævalere. Noverit tamen vir pertinax, non cælo sese, sed solo infingere caput, quod sapientia, quæ desursum est, non modo pudica, sed et pacifica sit; hæc autem magis, ut ita dicam, aspidica, nisi terrena esse non potest. Sed nec adeo absurdesce-ret, nisi cauda quoque obturaret auditum. Quæ est hæc cauda? Finis intentionis humanæ. Hæc surditas desperata, dum hinc quidem velut terræ infixus, propriæ quisque inhæret voluntati; inde velut reflectens caudam, finem aliquem meditat, et infigit animo quod desiderat adipisci. Nolite, obsecro, fratres, nolite obturare aures, nolite aliquando obdurare corda vestra. Inde enim tam mordax et amarus sermo invenitur in ore hominis obstinati, quod nulla ad eum penetrare queat benevolentia monitoris. Inde aspidis virus in linguæ aculeo perseverat, quod adversus linguam incantatoris tanto sestudio obturatur.

4. At basiliscus, ut aiunt, venenum in oculo gerit, pessimum animal, et præ omnibus execrabile. Nosse cupis oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem? Invidiam cogitato. Quid vero invidere, nisi malum videre est? Si non esset ille basiliscus, nunquam per ejus invidiam mors intrasset in orbem terrarum. Væ homini misero, quod invidium non prævidit! Superemus et vitium hoc, dum adhuc vivimus, si post mortem volumus ministrum tantæ nequitia non timere. Nemo alterius bonum invidio aspiciat oculo. Nempe hoc ipsum jam, quod in se est, tabe sua illud inficere, et quodam modo interficere est. Qui hominem odit, homicidam illum Veritas ipsa testatur (*I Joan. iii, 15*). Quid et ille qui bonum odit in homine? **866** nunquid non homicida poterit appellari? Adhuc vivit homo, et ille jam reus est mortis ejus. Adhuc ardet ignis, quem Dominus Jesus misit in terram (*Luc. xii, 49*), et invidus tanquam qui spiritum exstinxerit, jam damnatur.

5. Væ vobis a dracone! Immanis est bestia, flatu igneo quidquid attigerit, necat; non modo bestias terræ, sed et volucres cæli. Haud alium ego draconem hunc, quam spiritum iracundiæ reor. Quantos etiam sublimis (ut videbatur) vitæ, flatu hujus draconis misere satis adustos, turpiter in ejus os ingemimus cecidisse? Quam melius sibi ipsis irasci potuerant ne peccarent? Nimirum affectio naturalis ira hominum est; sed abutentibus bono naturæ gravis perditio est, et miseranda pernicietas. Occupemus illam, fratres, in quibus expedit, ne forte ad inutilia illicitaque prorumpat. Sic nimirum solet amorem

amor expungere, solet timor timore depelli. *Nolite timere eos qui corpus occidunt*, ait Dominus, *animæ autem non habent quid faciant*: et confestim, *Ostendam autem, ait, vobis quem timeatis. Timeate autem eum qui potestatem habet corpus et animam mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timeate* (*Luc. xii, 4, 5*). Ac si manifestius dicat: Hunc timeate, ne illos timeatis. Repleat vos spiritus timoris Domini, et timor alienus locum non habebit in vobis. Et ego vobis dico, non autem ego, sed Veritas; non ego, sed Dominus: Nolite irasci eis qui transitoria vobis auferunt, qui convicia inferunt, qui ingerunt forte supplicia, et præter hæc [*alias*, post hæc] faciunt nihil. Ostendam autem vobis cui debeatis irasci. Irascimini ei quæ sola vobis nocere potest, sola facere ut omnia illa non prosint. Vultis scire quænam illa sit? Iniquitas propria. Ita dico vobis, huic irascimini. Nulla enim nocebit adversitas, si nulla Dominetur iniquitas. Qui perfecte huic irascitur, cæteris non movetur, magis et amplectitur ea. *Ego, inquit, in flagella paratus sum* (*Psal. xxvii, 18*). Sit damnum, sit convicium, sit læsio corporalis; paratus suum, et non sum turbatus: quoniam dolor meus in conspectu meo semper. Quidni exteriora omnia parvpendam in hujus æstimatione doloris? *Filius, inquit, uter me persequitur me, et convicianti servulo indignaber?* (*II Reg. xvi, 11*). Cor meum dereliquit me, dereliquit me virtus mea, et lumen oculorum meorum: et damna temporalia plangam, aut incommoda corporalia reputabo?

6. Hinc nimirum non modo mansuetudo oritur, cui draconis flatus non noceat; sed etiam magnanimitas, quam rugitus leonis non terreat. *Adversarius vester tanquam leo rugiens*, ait Petrus (*I Petr. v, 8*). Gratias magno illi Leoni de tribu Juda: rugire iste potest, ferire non potest. Rugiat quantum vult: tantum non fugiat ovis Christi. Quanta minatur! quanta exaggerat! quanta intentat! Non simus bestia, ut nos prosternat vacuus ille rugitus. Sic enim perhibent qui talia curiosius vestigaverunt, ad rugitum leonis nullam bestiam stare posse, ne eam quidem quæ adversus ictum ejus tota animositate repugnat: et plerumque superat ferientem, quæ non sustinet rugientem. Vere bestia, vere rationis expers, qui tam pusillanimis est, ut solo timore cedat, qui sola futuri exaggeratione laboris victus, ante conflictum, non telo, sed tuba prosternitur. *Nondum restitistis usque ad sanguinem* (*Hebr. xii, 4*), ait strenuus ille dux, qui leonis hujus noverat vanum esse rugitum. Et alius quidam: *Resistite*, inquit, *diabolo, et fugiet a vobis* (*Jacobi iv, 7*).

SERMO XIV.

De versu decimo tertio, «Super aspidem et basiliscum ambulabis,» etc.

1. Agamus, fratres, gratias factori nostro, benefactori nostro, redemptori nostro, remuneratori nostro, aut potius spei nostræ. Ipse enim retributor, ipse retributio nostra: nec aliud jam quam ipsum expectamus ab ipso. Primum quod nobis præstitit,

nos ipsi sumus: siquidem ipse fecit nos, et non **867** ipsi nos. Parumne tibi videtur istud quia te fecit? Cogita qualem te fecit: nempe etiam secundum corpus egregiam creaturam, sed secundum animam magis, utpote imagine creatoris insignem, rationis participem, capacem beatitudinis sempiternæ; porro secundum ambo simul præ cæteris creaturis maxime admirandam, coherentem sibi incomprehensibili artificio, investigabili sapientia conditoris. Itaque tam magnum hoc donum, quam magna res homo. Sed quam gratuitum putas? Planum est quia nihil ante promeruit, qui penitus nihil fuit. An postea sperabatur gratiam retributurus auctori? *Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges* (Psal. xv, 2). Non igitur necessariam retributurus gratiam ei qui sic per omnia sibi sufficit, sed devotas relaturus gratias ei qui sic meruit sperabatur. Quidni gratias agat? Si quis oculorum lumen, si quis usum aurium, si quis narium, si quis manuum, si quis pedum tibi præpeditum aliquando reparasse videretur officium, si quis sopitam quavis occasione excitasse in te rationem: quis non alius tibi vehementissime succenseret, si quando forte beneficii huius immemorem te, aut benefactori deprehendisset ingratum? Enimvero Dominus Deus tuus, ipsa etiam tibi instrumenta largitus, ex nihilo fecit hæc omnia. Nec modo fecit, sed et compegit etiam, et formavit, ac suo quodque illustravit officio. Quomodo non in his omni jure sibi gratias exigit ampliores?

2. Nam ne hoc quidem, licet maximo, contentus munere, qui dedit ut esses qui ante non fueras, adjecit etiam unde subsisteres qui jam eras. Nec minus liberaliter hoc, quam illud mirabiliter est operatus. *Faciamus, inquit, hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Quid vero postea? Et præsit piscibus maris, et bestiis terræ, et volatilibus cæli.* Nam et cælestia sese elementa in usus creasse tuos, ante docuerat. Nempe facta memorantur, ut essent *in signa, et tempora, et dies et annos* (Gen. i. 26, 14). Cui putas? Nulli utique nisi tibi. Cætere siquidem omnes creaturæ aut in nullo egent his omnibus, aut non intelligunt ea. Quam copiosus in secundo hoc beneficio, quam liberalissimus fuit? Quanta tibi largitus est ad sustentationem! quanta ad eruditionem! quanta ad consolationem! quanta ex hoc jam ad correctionem! quanta etiam ad delectationem! Verum hæc duo gratis, et dupliciter gratis fecit. Quid dico, dupliciter gratis? Sine merito tuo, sine labore suo. Nempe *dixit, et facta sunt* (Psal. xxxii, 9). An ideo minus devotus, minus obnoxius, minus gratus es, quod hæc quidem sicut pro nihilo, ita de nihilo fecit? Perversi cordis est occasiones ingratitude vestigare. Nemo id facit, nisi qui etiam gratis est ingratus. Puto enim neutrum tibi propterea minus utile, quod præstanti minime difficile fuit. Alioquin si forte quod ei laboriosum, tibi magis commodum ducis, ex te ipso tibi iudicium hoc, nec te alibi illud putem quam apud te didicisse. Sic præstares libentius ipse fratri tuo absque incommodo tuo. Ve-

rum etsi gratis præstare velles, nolles tamen, ut hanc tibi ille prætenderet ingratitude causam.

3. Cæterum ex hoc jam tertium opus tuæ redemptionis attende. Non est velamen excusationis; laborum prorsus in ea. Gratis hoc quoque præstitum est, sed gratis quod ad te pertinet. Nam quod ad illum, plane non gratis. Salvus factus es pro nihilo, non de nihilo tamen. Quid adhuc dormitat affectio? Imo vero mortua est illa, non dormit, quæ huic beneficio non respondet, quæ se totam non effundit in gratiarum actionem, et vocem laudis. Nam et cætera duo evidentissime tertium hoc commendat, ut in eis quoque vera fuisse dilectio comprobetur; non propterea de facili præstans quod nollet aliter, sed quod non aliter oporteret. Itaque fecit te Deus tuus, fecit tam multa propter te, fecit propter te et semetipsum. *Verbum caro factum est et habitavit in nobis* (Joan. i, 14). Quid adhuc restat? Factus est ipse tecum caro una: te quoque secum faciet spiritum unum. Non recedant **868** hæc quatuor a corde tuo, non ab ore, non a memoria, non ab affectione. Hæc cogita semper, in his jugiter delectare. His velut quibusdam stimulis urgens sollicita animam tuam, his facibus eam inflammare curato, ad redamandum eum qui tam multipliciter suum tibi erga te commendat amorem. Memento sane quod idem ait: *Si diligitis me, mandata mea servate* (Joan. xiv, 15); Serva igitur mandata Creatoris tui, serva mandata benefactoris tui, redemptoris tui, remuneratoris tui.

4. Sed si hæc quatuor, quot sunt mandata? Omnes novimus decem esse. Itaque per quaternarium hunc decalogum legis multiplicans, veram habes quadragesimam, tenes quadragesimam spirituales. Tantum sta in timore, et præpara animam tuam ad tentationem. Cave serpentis astutiam, observa insidias inimici. Nempe quadruplici tentamento quadrariam impedire conatur actionem quam exigeris gratiarum. Tentatus est in his omnibus Christus, ut veraciter ab Apostolo scriberetur [*alias, scribitur*]: *Tentatus per omnia pro similitudine absque peccato* (Hebr. iv, 15). Erit forte qui miretur et dicat, quartam sese Domini tentationem non legisse. Verum, ut ego arbitror, non hoc diceret, si legisse se meminisset, quoniam *tentatio est vita hominis super terram* (Job vii, 1). Hoc enim qui meminit, non ea tantum triplici tentatione tentatum fuisse Dominum arbitrat, quæ facta est in jejuniis deserti, in pinnaculo templi, in vertice montis (Matth. iv). Sane in his omnibus erat manifesta tentatio. Verum illa quæ extunc et deinceps usque ad mortem crucis ei non defuit, etsi occultior, vehementior tamen fuit. Nec hoc quoque a proposita similitudine videbitur [*alias, videtur*] abhorre. Nam et tria illa beneficia, quæ jam transiere, evidentissima et in lucem posita esse noscuntur. Sane quod ad spem vite æternæ pertinet, nondum exhibitum, necdum propalatum est nobis. Nihil proinde mirum, si sit minus aperta tentatio, ubi etiam causa tentationis occulta. Cæterum et diuturnior, et validior ipsa est, quod adver-

sus spem nostram quidquid habet malignitatis, exserat inimicus.

5. Itaque primo quidem ut auctori naturæ ingratos faciat, amplioem ingerit pro natura sollicitudinem, quemadmodum etiam ipsi Christo esurienti ausus est dicere: *Dic ut lapides isti panes fiant*: quasi vero figmentum nostrum ignoret ipse qui finxit, aut non curet homines qui cæli volucres pascit. Quam vero ingratus est ei, qui propter hominem universum hunc condidit mundum, quisquis, ut substantiam ejus quam concupiscit obtineat, procidens non veretur adorare malignum? *Hæc omnia, inquit, tibi dabo, si procidens adoraveris me.* Tunc illa fecisti, miser? Quomodo dabis quæ ille creavit? Aut quomodo abs te speranda, quomodo tua adoratione petenda, quæ ab illo condita in illius posita sunt ditione? Jam in hoc quod ait: *Mitte te deorsum*, cave tibi, quicumque es qui templi pinnaculum conscendisti; cave tibi, speculator domus Domini, cave tibi, qui in Ecclesia Christi locum cerneris tenere sublimem. Quam ingratus enim, imo quam injuriosus es illi magno sacramento pietatis, si in illo questum æstimes pietatem! Quam infidelis ei es, qui ministerium hoc sanguine proprio consecravit, si in eo quæras gloriam tuam, quæ nihil est, quæras quæ tua sunt, non quæ Jesu Christi? Quam indigne respondes ejus dignationi, qui in dispensatione humilitatis suæ sublimem esse te fecit, cælestia tibi sacramenta commisit, cœlestem, forte et amplioem quam ipsis spiritibus cœlestibus, tradidit potestatem, si deorsum ipse te mittas, sapiens non quæ sursus, sed quæ super terram! Sed et omnis qui de virtutum eminentia ad inanis gloriæ sese demittit et dejecit appetitum, haud dubium quin Domino virtutum, qui tanta inter nos toleravit ut nobis formam hujus imprimeret sanctitatis, pro gratia contumeliam reddat.

6. Consideremus diligentius, fratres, ne forte prima illa tentatio, quæ corporalis necessitatis occasione animum turbat, aspidi debeat comparari. Hoc enim animal quodammodo violento [*alias, violentum*] morsu nocet, obturat **869** aurem ne audiat vocem incantantis. Quid vero agere nititur in hac parte tentator, nisi ut adversus consolationem fidei aurem cordis obstruat et obturet? Sed non profecit inimicus in eo, non illius præclusit auditum, qui ait: *Non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Nam in eo quod ait: *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me* (Matth. iv, 3-9), in malum insidiantis suadibilem sibilum animadvertite draconis. Ferunt illum in arena latitantem, etiam aves volantes flatu atrahere venenato. Quam venenatus hic flatu fuit: *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me!* Verum non erat ista quælibet avis: nihil potuit draconis flatu ad illam.

7. De basilisco quid dicemus? Monstruosius cæteris solo visu hominem inficere, et interficere perhibetur. Ni fallor, vana gloria est. *Videte, inquit, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut*

videamini ab eis (Matth. v, 1). Ac si dicat: Cavete oculos basilisci. Sed cui nocere dicitur basiliscus? Ei qui non viderit basiliscum. Alioquin si prior eum videas, jam non tibi nocet, ut aiunt: magis moritur ipse. Ita est, fratres. Non videntes necat inanis gloria, cæcos et negligentes, qui se ei ostentant, qui se exponunt; et non potius ipsi inspicunt, non attendunt, non discutunt illam; non vident denique, quam sit frivola, quam sit caduca, quam vana, quam inutilis. Si quis enim eum intueatur hoc modo, moritur basiliscus: nec jam occidit eum gloria, sed occiditur magis et occidit ei, quodam modo versa in pulverem, imo redacta in nihilum. Puto autem, non est quærere, quid ad inanem gloriam ea tentatio visa sit pertinere, ubi dictum est: *Si Filius Dei es, mitte te deorsum.* Ut quid enim hoc, nisi ut videretur, ut laudaretur a basilisco?

8. Et vide quomodo se ipsum occultaverit basiliscus, quasi ut non posset ante videri. *Scriptum est inquit, quoniam angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te.* Quid scriptum est, maligne? quid scriptum est? *Angelis suis mandavit de te.* Quid mandavit? Animadvertite et videte, quoniam subituit malignus et fraudulentus, quod malignitatis suæ commenta dissolveret. Quid enim mandavit? Nempe quod in psalmo sequitur: *Ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Nunquid in præceptiis? Qualis via hæc de pinnaculo templi mittere se deorsum? Non est via hæc, sed ruina; et si via, tua est, non illius. Frustra in tentationem capitis intorsisti, quod scriptum est ad corporis consolationem. Huic enim necesse est custodiri, cui timendum, ne offendant ad lapidem pedem suum. Non est quod custodiatur, cui non est quod timeatur. Quid vero taces et illud quod sequitur: *Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconem?* Te enim hæc parabola tangit. Monstruosa malignitas monstruosis appellationibus conculcanda signatur, nec modo ab ipso capite, sed etiam a corpore universo. Siquidem adversus Dominum post trinam confusionem hanc, non jam serpentina calliditate, sed crudelitate usus est leonina, usque ad contumelias, ad flagella, ad alapas, ad mortem, et mortem crucis. Sed manifeste etiam leonem te conculcavit Leo de tribu Juda. Sic et adversus nos, fratres, ut in cæteris omnibus viderit sese frustratum, toto jam furore persecutionem suscitavit, qualis non fuerit ab initio, ut vehementia tribulationis regnum cœlestis sperantibus intercludat. Felix anima, quæ et ipsum leonem potenti virtute conculcans, violenter illud rapere prævalebit!

9. Ex hoc itaque, dilectissimi, tanquam super aspidem et basiliscum cautius et sollicitius ambulemus. Caveamus omnem radicem amaritudinis, ut nemo nostrum mordax inveniat, nemo audax vel ardens, nemo inexorabilis aut rebellis. Nec vero deorsum mittamus nos, sed transcendamus et transiliamus [*alias, transeamus*] lethalem gloriæ temporalis obtutum, ut quomodo scriptum est: *Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum* (Prov. i, 17),

conculcemus quoque leonem pariter et draconem: ut neque illius rugitus terreat, nec istius flatus inficiat. Videntur hæc quatuor monstra affectionibus æque quatuor, singula singulis incubare. Cui ergo potissimum draco insidiatur? Æstimo quia cupiditati, quod hanc noverit esse radicem malorum omnium, et quæ proxime cor subvertat. Inde enim etiam quasi consulens dixit: *Hæc omnia tibi dabo*. Nam de leone quidem manifestum est, quod non nisi ad januam timoris terrificos det rugitus. Porro tristitiæ fores aspis observat, quod eas maxime morsibus suis pervias arbitretur. Unde et ad Christum Dominum, donec jam esurientem cerneret, non accessit. Econtra sane caveat necesse est lætitiæ basiliscum, quod eo potissimum aditu venenatos ingerere soleat radios oculorum; nec vana gloria nisi ob lætitiæ noceat vanitatem.

10. Illud quoque considera, an forte virtutes quatuor quatuor his tentationibus opponere valeamus. Leo rugiet, quis non timebit? Si quis ille fuerit, fortis erit. Sed frustrato leone, draco absconditur in arena, ut virulentis flatibus attrahat animam, insufflans ei quodammodo concupiscentiam terrenorum. Quis, putas, illius prætervitabit insidias? Nemo utique nisi prudens. At forte dum ad ista descendere caves, urget quis molestia: et ecce protinus aspis adest: nam opportunum tempus sibi invenisse videtur. Quis non exasperabitur ab aspide ista? Nempè vir temperans et modestus, qui sciat abundare et penuriam pati. Puto ex hac occasione fascinare te volet male blandiens oculus nequam. Quis avertet faciem suam? Profecto justus, qui non modo non ipse sibi accipere gloriam quæ Dei est, sed ne ab alio quidem recipere velit oblatam: si tamen ille sit justus, qui juste quod justum est exsequatur, qui justitiam suam non faciat coram hominibus, qui denique, etsi justus fuerit, caput non levet. Hæc enim virtus specialiter in humilitate consistit, hæc intentionem purgat, hæc quoque meritum omne eo veracius et efficacius obtinet, quo minus arrogat sibi.

SERMO XV.

De versu decimo quarto, «*Quoniam in me speravit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.*»

1. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos, dicit Dominus. Tollite jugum meum super vos, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (Matth. xi, 28-30). Laborantes ad refectorem invitat, ad requiem provocat oneratos. Non tamen interim onus subtrahit, aut laborem; magis autem onere alio, alio labore commutat: sed onere levi, suavi jugo, in quibus requies ac refectio, etsi minus appareat, tamen invenitur. Grave onus iniquitas, sedens super talentum plumbi (Zach. v, 7). Sub hac gemebat sarcina qui dicebat: *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravata sunt super me* (Psal. xxxvii, 5). Quod ergo onus Christi, quod onus leve? Ut quidem ego sentio

onus beneficiorum. Dulce onus, sed ei qui sentit, et qui experitur. Alioquin si non invenias, si non advertas, grave omnino et periculosum. Oneriferum animal homo tempore suæ mortalitatis. Si adhuc portat peccata sua, onus est grave: si jam forte exoneratus est a peccatis, minus quidem grave; sed, si sanum sapiat, non minus grande onus inveniet hanc ipsam, quam diximus, exonerationem. Onerat nos cum exonerat Deus: onerat beneficio, cum exonerat a peccato. Vox onerati: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* (Psal. cxv, 12). Vox onerati: *Exi a me quia homo peccator sum, Domine* (Luc. v, 8). Vox onerati: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum* (Job xxxi, 23). Semper, inquit, timui: sicut ante, sic post acceptam indulgentiam peccatorum. Beatus homo qui ita semper est pavidus, nec minori angitur sollicitudine, ne forte obruatur tam beneficiis quam peccatis.

2. Ad hoc siquidem divina nobis tam sedula erga nos, et tam profusa beneficentia commendatur, ut sollicitemur ad gratiam, invitetur ad dilectionem. **S71** Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Quid ultra potuit tibi facere, et non fecit? Novi quid cogites, ingenua creatura? Habes gratiam angelis Domini, sed ad ipsum ambis Dominum angelorum. Oras et optas, ut nuntiis non contentus, ipse quoque qui loquebatur, adsit: nec te quasi per medium, sed sui oris osculo osculetur. Audisti super aspidem et basiliscum, leonem pariter et draconem tibi ambulandum fore, nec super dracone ipso victoriam Michaelis et angelorum ejus ignoras. Verumtamen non Michaeli, sed Domino clamant desideria tua: *Libera me, et pone me juxta te; et cujusvis manus pugnet contra me* (Job xvii, 3). Hoc nempe est non modo aliis, sed ipsis quoque altioribus altius captare refugium, ut ex sententia profertenti *quoniam tu es, Domine, spes, mea*, merito respondeatur: *Allissimum posuisti refugium tuum.*

3. Non enim dedignatur esse spes miserorum miserator et misericors Dominus; non se ipsum liberatorem simul et protectorem in se sperantibus exhibere recusat. *Quoniam in me speravit, inquit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. Nempè, *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam* (Psal. cxxvi, 1), sive ille homo, sive etiam angelus esset. Montes in circuitu Jerusalem: sed parum hoc, imo nihil hoc foret, si non etiam Dominus in circuitu esset populi sui. Merito proindè in Cantico sponsa describitur, inventis licet vigilibus (imo ab eis magis inventa; nec enim eos ipsa quærebat), non substituisse, nec contenta fuisse vigilibus, sed percontata breviter de dilecto, ad ipsum oculus pervolasse (Cantic. iii, 3, 4). Erat enim cor ejus non in vigilibus, sed in Domino fiduciam habens; et aliter forte suadentibus aiebat: *In Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Transmigre in montem sicut passer* (Psal. x, 2). Minus vigilanter id observarant Corinthii, cum offen-

sis quasi vigilibus secederent apud eos, et minime pertransirent. *Ego quidem Cephæ; ego autem Pauli, aiunt; ego vero Apollo* (I Cor. i, 12). Sed quid fecerunt vigilantes sobrii, vigilantes circumspecti? Non enim poterant sibi suscipere sponsam, qui bene eam æmulabantur, qui æmulabantur Dei æmulatione, qui desponderant uni viro virginem castam exhibere Christo. *Percusserunt me et vulneraverunt me*, ait. Ut quid ita? Ni fallor, urgebant ut pertransiret, perinde inventura dilectum. Denique etiam *tulerunt pallium meum* (Cantic. v, 7), inquit, haud dubium quin ut curreret expedita. Animadvertere est quam valide percutiat, quibus sagittis Apostolus vulneret eos qui divertisse apud vigilantes videbantur. *Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis?* (I Cor. i, 13). et item: *Cum enim dicit quis, Ego sum Pauli; alius autem, Ego sum Apollo; nonne homines estis? Quid ergo est Apollo? quid vero Paulus? Ministri ejus cui credidistis?* (I Cor. iii, 45). *Quoniam in me speravit, liberabo eum*. Non in vigilibus, non in homine, non in angelo, sed in me, inquit, speravit, nihil boni nisi ex me, ne per ipsos exspectans. Omne enim datum optimum, et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum (Jacobi i, 17). Ex me vigiliæ hominum utiles, circa opera utique manifesta: eis nimirum custodes homines deputavi. Ex me excubiæ angelorum, observantium secretiores motus, specialiter sollicitantium, propulsantium suggestores iniquos. Cæterum intima sane custodia secretissimæ intentionis, non modo ex me, verum etiam per me fiat necesse est, quod illo quidem humanus nequeat, sed ne angelicus quoque oculus penetrare.

4. Agnoscamus triplicem hanc custodiam, fratres, et exhibeamus nos eis, quales cuique convenit exhiberi. Provideamus bona coram hominibus, coram angelis, coram Deo. Contendamus placere omnibus per omnia, sed maxime ei qui maximus est super omnia. In conspectu angelorum psallamus ei, ut in eis impleatur quod scriptum est: *Qui timeat te, videbunt me et lætabuntur, quia in verba tua superaveravi* (Psal. cxviii, 74). Obediamus præpositis nostris, qui pervigilant, tanquam reddituri rationem pro animabus nostris, ut non cum tristitia hoc faciant (Hebr. xiii, 17). Et quidem (gratias Deo, ex cuius solo **S72** munere venit) non est quod multum vos moneam; non est quod multum vobis timeam in hac parte. Quod enim est gaudium meum et gloria mea, nisi prompta obeditio, et irreprehensibilis conversatio vestra? Quid si certo cognoscerem, ne angelos quidem amplius aliquid in vobis cognoscere quod dedecet, apud neminem vestrum ex anathemate Jericho quidpiam occultari, non murmurare aliquid, non detrahere in occulto, non simulatorie agere vel remisse, non ignominiosas volvere animo cogitationes, quibus solet, heu! interdum ipsa quoque pars corporis perturbari? Magnum hoc mihi gaudii incrementum, sed nondum utique plenitudo. Non enim tam magni sumus, ut possit nobis adeo

esse pro minimo, ab homine judicari non posse, minus autem nihil conscios esse nobis. Cæterum si occultissimum Judicem timent etiam magni; quantum nos ad illius examinis memoriam convenit trepidare? O si mihi contingeret certum esse, nil esse in omnibus nobis illum offendens oculus, qui solus perfecte novit quid sit in homine, videns in eo et quod in se ille non videt? Hoc vel maxime judicium vestigemus, fratres, et eo amplius frequentemus in timore et tremore ipsius considerationem, quo minus comprehendere possumus investigabilem abyssum judiciorum Dei, et irrefragabilem dispositionem. Cum hoc timore spes habet meritum, cum hoc metu fructuose speratur.

5. Est autem is ipse timor firmissima quædam et efficax materia spei, si quis prudenter advertat. Si quidem maximum quoddam Dei donum timor iste, et ex perceptione præsentium firma est expectatio futurorum. Postremo beneplacitum est Domino super timentes eum (Psal. cxlvi, 11); et utique vita in voluntate ejus, et in beneplacito ejus salus æterna. *Quoniam in me speravit, liberabo eum*. Dulcissima liberalitas, in se sperantibus non deesse. Hoc enim totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo qui totum hominem salvum facit. *In te speraverunt patres nostri, speraverunt, et liberasti eos, ad te clamaverunt, et salvi facti sunt, in te speraverunt, et non sunt confusi* (Psal. xxi, 5, 6). Quis enim speravit in eo, et confusus est? Sperate in eo, omnis congregatio populi. Quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit. Pes vester utique spes vestra est. Quantumcumque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit et non titubet. Quid timeat aspidem aut basiliscum? quid leonis rugitus, aut draconis sibilos expavescat?

6. *Quoniam in me speravit, liberabo eum*. Porro liberatum quidem, ne iterum impugnetur, ne iterum egeat liberari, protegam eum et conservabo: si tamen cognoverit nomen meum, nec sibi tribuat quod liberatus est, sed nomini meo det gloriam. *Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. In præsentia enim vultus glorificatio, in notitia nominis protectio exhibetur. Spes in nomine, res in facie est. Quod enim videt quis, quis sperat? (Rom. viii, 24). *Fides utique ex auditu* (Rom. x, 17); et eo quidem, juxta eundem Apostolum, *est rerum substantia sperandarum* (Hebr. xi, 1). *Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. Non novit nomen ejus, qui illud assumit in vanum, qui dicit ei, Domine, Domine, et non facit quæ dicit ipse. Non novit nomen ejus, qui eum nec honorat ut Patrem, nec ut Dominum timet. Non novit nomen ejus qui ad vanitates et insanias falsas convertitur. *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, et non respexit in vanitates et insanias falsas* (Psal. xxxix, 5). Hoc nomen cognoverat qui dicebat: *Non enim est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri* (Act. iv, 12). Nos quoque si novimus nomen sanctum quod invocatum est super nos, desiderandum utique nobis, ut semper sanctificetur in nobis, atque